

Modern Çağın Sorunu Baba Yoksunluğu

Köse, Saffet, Modern Çağın Sorunu Baba Yoksunluğu (Konya: Mehir Vakfı Yayınları, 2024).

Nazlı Erdoğan

Öz

Aileyi oluşturan asli unsur kadın ve erkektir. Asli unsurlardan meydana gelen ve aileyi genişleterek toplumla etkileşimi sağlayan unsurlarsa çocuklardır. Çocuk, tanımı yapılırken birçok benzetime maruz kalan bir unsurdur. Bunlardan bazıları anne babadan meydana gelen meyve, bir tür nimet ya da imtihan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anne ve baba cinsiyet rolleri doğrultusunda çocukların hayatındaki başat rol modellerdir. Çocuk için annenin de babanın da yoksunluğu çeşitli problemlere sebep olmaktadır. Nitekim çocuk annesinden kadın cinsiyetiyle özdeşim sağlayan cinsiyet rollerini ve anneliği öğrenmekte, annesi bakımını sağlarken sevgi ve şefkat duygularını da bu yolla tatmaktadır. Bunun yanında henüz hayatına nasıl yön vereceğini bilemeyen çocuk sağlıklı bir otoriteye de ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda babanın velayet sorumluluğu öne çıkmaktadır.

Değerlendirmesini yaptığımız kitapta velayet sorumluluğu bağlamında babanın önemine vurgu yapılmaktadır. Modern çağın beraberinde getirdiği şartlar sebebiyle bahse konu sorumluluğun göz ardı edildiğine dikkat çekilmekte ve bu sorunun sebepleri irdelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Anne, baba, çocuk, aile, velayet, hidane.

Abstract

The primary constituents of the family are men and women. Children are the elements that make up the family and provide interaction with society by expanding the family. The child is an element that is subjected to many analogies in its definition. Some of them appear as the fruit that comes from the parents, a kind of blessing or a test.

Mother and father are the main role models in children's lives in line with gender roles. For the child, the absence of both mother and father causes various problems. As a matter

Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, nazlierdogan061998@gmail.com
Master's Student, Ankara Social Sciences University, nazlierdogan061998@gmail.com TÜRKİYE,

This article has been reviewed by at least one referee and scanned via a plagiarism software.
Bu makale en az bir hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.

Erdoğan Nazlı, "Modern Çağın Sorunu Baba Yoksunluğu". *Mutalaa* 5/2 (Aralık 2025), 154-160.

ORC ID: orcid.org/0009-0000-1397-7724
ROR ID: ror.org/025y36b60
DOI: doi.org/10.5281/zenodo.18110715

Geliş tarihi: 25.06.2025
Kabul tarihi: 27.12.2025

of fact, the child learns gender roles and motherhood from his/her mother, who identifies with the female gender, and he/she experiences feelings of love and compassion in this way while his/her mother provides care for him/her. In addition, the child, who does not yet know how to direct his/her life, needs a healthy authority. In this context, the father's responsibility of guardianship comes to the forefront.

In the book we have reviewed, the importance of the father's guardianship responsibility is emphasized. It is noted that this responsibility has been neglected due to the conditions brought about by the modern age, and the causes and consequences of this issue are examined.

Keywords: *Mother, father, child, legal guardianship, custody.*

Fıkıh literatüründe annenin hidane babaninsa velayet sorumluluğu çocuk eğitimi ile ilişkili kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorumlulukların hayatın tabii akışına uygun şartlarla ilgili olduğu açıktır. Anne hayattaysa hidane doğal olarak annenin vazifesidir. Bebeğe birincil bakım vermeyi hak eden annesidir. Zira aylarca karnında taşıdığı ve türlü zorluklarla bebeğini dünyaya getirdiği düşünüldüğünde bebeğe kendisinden daha şefkat dolu şekilde ilgi ve bakım verecek biri olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Ancak annenin hayatta olmadığı ya da bakım verecek durumda olmadığı şartlar meydana gelebilmektedir. Bu gibi durumlar normal akışın dışında değerlendirilmektedir. Yine babanın velayeti de hayatta olması ve veli olabilme vasıflarını taşıyabilmesiyle ilgilidir. Normalin dışındaki istisnai durumlar içinse farklı fıkhi hükümler ortaya çıkmaktadır.

Değerlendirmesini yapacağımız kitap önsöz ve giriş kısımlarını takip eden dört bölüm olmak üzere 104 sayfadan oluşmaktadır. Kitap daha önce düzenlenen bir sempozyumda sunulmuş olan bildirinin genişletilmesiyle meydana getirilmiştir. 2024 yılında Konya'da Mehir Vakfı Yayınları bünyesinde basılarak okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Kitabın yazarı Saffet Köse'nin fıkıh birikiminin yanında meseleleri psikolojik-sosyolojik bağlamlarıyla ele alması dikkat çekmektedir. Bilhassa son yıllarda yaptığı yayınlar bu fikrimize referans olmaktadır. Modern Çağın Sorunu Baba Yoksunluğu kitabı da konuyu yalnızca fıkhi açıdan yani babanın velayet vazifesi yönünden ele almamaktadır. Bu vazifenin neden babaya verildiğine dair gerekçelendirmeler psikolojik ve sosyal açılardan yapılmaktadır. Bu bağlamda erkeğin aile içerisinde kavram vasfını taşımasına dikkat çekilmektedir. Babanın görevini yerine getirmesinin ya da aksi durumun ilk olarak velayeti altında bulunan çocuğu ikinci planda ise toplumu nasıl etkilediği üzerinde çeşitli fikirler yazar tarafından ortaya koyulmaktadır.

Fıkıhın yapısı itibarıyla hayatın her dönemine dokunması kaçınılmazdır. Bununla beraber fıkıh aile hukukuna da özel bir alan tahsis etmiştir. Bu çerçevede pek çok kavram meydana gelmiştir. İncelemesini yaptığımız kitap da aile hukukuna ilişkin kavramlardan bazıları etrafında şekillenmiştir. Bahse konu kavramlarla akıştaki hayatı ilişkilendirerek birtakım psikososyal olgulara da temas etmiştir. Bu sebeple toplumun tamamına hitap ettiğini düşündüğümüz bu eserin temel argümanlarını sunmayı ve kitapta yer verilen bazı hususları eleştirmeyi hedeflemekteyiz. Kaleme aldığımız kitap kritiklerimizde fıkhi kavramların toplumsal konularla ve doğal olarak toplumu oluşturan insanla yakın ilişkisine dikkat çekmeye çalışmayı amaçlamaktayız.

Kitabın hemen başında dilsel bazı yorumlarda bulunularak anlam örgüsü oluşturulmaktadır. Buna göre ailenin kurucu unsurlarından -ki bunlar anne ve babadır- neşet eden meyve olarak tanımlanan çocuk aynı zamanda zorlu bir imtihan olarak tasvir edilmektedir. Bu imtihanın kaybedilmesinin bireysel ve toplumsal bir kaosu doğuracağı haber verilmektedir. Bu durumu ifade eden kavram Kur'an'da geçtiği şekliyle fitnedir. Anne baba evlat üçgeninde fitne, çocuğun üzerinde esas yetki sahibi olan ebeveynin yetkilerini kullanmayarak yahut olumsuz yönde kullanarak çocuğu ihmal etmesi sonucu meydana gelmektedir. Fakat bu fitne ortaya çıktığı dar alanla yani aileyle sınırlı kalmayacaktır. Topluma katılan her birey, bünyesinde barındırdığı vasıflarla toplumda çeşitli etkileşimlerde bulunmaktadır. Sorunlarla bezeli kişiliklerin topluma katılmasıyla meydana gelen birtakım sorunlar büyüyerek kaosa sebep olacaktır.

Çocuğun doğumla annenin bedeninden ayrılması akabinde yine ilk gereksinimi annesi olmaktadır. Nitekim bebeğin beslenmesini sağlayan ve birincil bakım vereni annesi olmaktadır. İslam çocuğun bakımını bu sebeple anneye tevdi etmiştir. Hatta bu sebeple anne ile babanın ayrılığı durumunda dahi henüz çocukluk döneminde bulunan bir evlat söz konusuysa annede kalması öncelenmektedir. Bunun yanında es geçilen diğer hayati gereksinimlerden biriye babadır.

Fıkhen velayet sorumluluğu babaya aittir ve bu görevin yerine getirilmemesi çocuğun maddi ve manevi yönlerden sağlıklı bir gelişim gösterememesiyle sonuçlanacaktır. Kaldı ki fıkhıta velayet çatısı altında ele aldığımız bu vazife esasen evrensel bir nitelik taşımaktadır. Bu noktadan hareketle şu yorumu yapmak mümkündür. İslam dininin yaygın olmadığı toplumsal zeminlerde dahi bilhassa son yıllarda babaların vazife alanlarını terk etmesi sebebiyle pek çok sorun meydana gelmekte ve bu sorunlar araştırmalara konu olmaktadır. Bizce bu durumu iki açıdan değerlendirmek mümkündür. İslam anne ve babaya fitri birtakım sorumluluk alanları tahsis etmiştir ve Müslümanların çoğunluğu oluşturmadığı bölgelerde dahi evrensel nitelikli bu sorumluluklar benzer şekilde tasnif edilmektedir. Örneğin anne ve babanın çocuk üzerinde farklı hak ve görevleri bulunmaktadır. Bu görevlerin daha çok cinsiyetlerde belirgin olan özellikler yani kadınlık-erkeklik normları ile ilgili olduğu görülmektedir. Kadının çocuğa şefkat ve merhametle bakım sağlaması ve erkeğin de ailesi üzerinde otorite kaynağı ve zorluklarla başa çıkmada ana figür konumunda olması bununla ilişkilidir. Fakat kitapta ifade edildiği üzere dünyada son yirmi yıllık süreçte bahse konu normlara ilişkin algılar ve geleneksel aile mefhumuna yüklenen anlamlar değişmiştir. Dolayısıyla bugün fıkhi çerçeve içerisinde bakıldığında kavramlık ya da bu sıfatın gerektirdiği pek çok fonksiyon iki cinsiyetin mutlak eşitliğine dair dayatmalar sebebiyle eşit bölüşülmeye çalışılmaktadır. Ailedeki rollerin geçmiştekine nazaran belirsizliği hem ebeveyn-çocuk hem de karı-koca ilişkilerinde birtakım problemlere sebep olmuştur.¹ Bireyi güçlü kılmayı amaçlarken ölçüyü aşan özerklikle ebeveynlerin çocuk üzerindeki elzem otoritesi ortadan kalkmıştır. Buna binaen ebeveyn ve çocuk arasındaki çatışmalar şiddetlenerek sağlıklı sınırı aşmış, anne baba çocuk arasında aşılabilen duvarlar örülmüştür.

Babanın velayet görevi için ayrılan ilk bölümde veli henüz hayatı adına karar alamayan çocuklar için sırf menfaatine kararlar alan bir otorite olarak nitelenmektedir. Bununla beraber velayetin dileyenlerin ifa edeceği bir nitelik değil baba/veli için bir vecibe olduğu vurgulanmaktadır. Velayet görevinin maddi ihtiyaçları karşılamının yanında üç temel hususiyet barındırdığına dikkat çekilmektedir. Bunlar manevi değerlerle çocuğu

¹ Köse, Saffet, *Modern Çağın Sorunu Baba Yoksunluğu* (Konya: Mehir Vakfı Yayınları, 2024), 22-24.

buluşturarak ahlaki eğitim verme, hayattaki sorumluluklar ve sınırları öğretme, çocuğa benliğinin farkında olarak kabiliyetleri doğrultusunda destek sağlama ve onu hayata hazırlamaktır. Bu hususiyetler velayet görevinin doğru bir rol model baba ile çocuğun hayata hazırlanması ve karşılaşacağı zorlukları bu kılavuzluk sayesinde aşabilmesini sağlayacağını göstermektedir. Bilhassa erkek çocukların ileride kavramlık ve bu vasfın gerekliliklerini gösterebilmede hayatın erken safhalarından itibaren kavram bir baba, velayet hususiyetlerini gözetken bir veli ile yaşamını sürdürmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Aksi taktirde fedakarlıktan kaçınan bencil bireyler yetişmekte ve kavramlığın somut tezahürlerinin ortaya çıkması zorlaşmaktadır.² Nitekim benliğini inşa eden çocuk örnek alacak rol modeli yanı başında arayıp bulamadığında arayışını hariçte sürdürmektedir. Evde yoksunluğunu çektiği baba figürünün yerine yanlış figürleri yerleştiren çocukların suça daha meyilli, zorba olmaları muhtemeldir. Konuyla ilişkili yapılan araştırmalara göre suça ilişkisi bulunan çocukların pek çoğu da baba yoksunluğu çeken çocuklar ya da çocukluğunda baba yoksunluğu çekmiş olan yetişkinler olarak belirlenmektedir. Mezkûr bulgular esasında şaşırtıcı değildir. Aile ortamı sağlıklı olmayan her birey dışarıya için potansiyel problem konumundadır. Bu sebeple güvenli bir aile ortamının ancak ebeveynlerin çocuğun hayatında doğru rolleri oynamasıyla kurulması mümkündür.

Velayet sorumluluğu dini vecibeleri hatırlatma ve rehberlik etme noktasında da belirleyicidir. Buna ilişkin pek çok ayet ve hadis varit olmuştur. Fakat bu hatırlatma ve rehberlik etme görevinde dikkat edilmesi gereken pek çok nokta bulunmaktadır. Kitapta velayetin ifasına ilişkin açılan alt başlık kapsamında bunlara dikkat çekilmektedir. Baba çocuğa sınırlarını ve sorumluluklarını öğretme hususiyetine sahip olduğu için emretme/öğütme ya da yasak koyma durumunda hassas davranmak durumundadır. Kitap bunu ailenin hiyerarşik yapısında dikey değil yatay bir ilişki ağı kurulmasının gerekliliğiyle ifade etmektedir. Böylece velinin emir, öğüt ve yasaklamaları refleksif reddetmelerle karşılanmayacak ve velayet vecibesi de örselenmeyecektir.

Modern dönemde bireye yapılan vurgu özerklik kavramı etrafında artmıştır. Fakat özerklik, sınırları olmayan ölçsüz bir özgürlük olarak algılanmaya başlamıştır. Bu sebeple ebeveynlerin çocukların hayatındaki etkisi zayıflamıştır. Ancak bireyler özerkleşmenin aksine popüler kültür tahakkümüne boyun eğmek durumunda kalmıştır. Henüz çocuk olan bireyler için doğru kararı verecek olan şüphesiz ki ebeveynlerdir. Fakat karar verecek mekanizmanın da sağlıklı olması gerekmektedir. Bireyleri özerklik adı altında sınır ve kural tanımazlığa itmek, hayatlarındaki anne baba otoritesini sarsarak problem üretmeye meyilli kimselerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. İnsanın kuralların, bir düzenin ve sınırların var olduğunu öğrendiği ilk ortam ailesidir. Otoritesi yıkılan ebeveynler başkalarının sınırlarını ihlal eden zorba bireylerin topluma dahil olmasını ifade etmektedir. Kitapta bu noktalara da değinilmektedir.

Bireyi daha özerk ve güçlü kılma propagandalarından etkilenen yalnızca çocuklar olmamıştır. Kadınların bugünkü haliyle çalışma hayatında daha çok yer almaya teşvik edilmesiyle her iki cinsiyet denk görülmeye başlanmıştır. Yoğun iş mesaisinin hem anne hem de babaların tüm vaktini kaplaması sebebiyle evdeki çocuklarla tam zamanlı bir anne birlikteliği de son bulmuştur. Fakat kitapta bu konuda bazı ifadeler dikkat çekmektedir. Çocukların yük olarak görülüp kreşlere gönderilerek anne babaların esas vaktini iş hayatına ayırması eleştirilmiştir. Öyle ki çocukların yetişkinliğini takip eden süreçte

² Köse, Saffet, *Baba Yoksunluğu*, 26.

ebeveynlerin ikinci çocukluk dönemi olarak ifade edilen yaşlılık dönemi başlayacaktır. Bu dönemde çocuğu yetiştirme mesaisinin sonuçları ortaya çıkacaktır. Yazara göre çocukluğunda çocuklarını yük görenlerin yaşlılıklarında çocukları tarafından yük olarak niteleneceğine dair bir uyarı yapılmaktadır.³ Ancak ne olursa olsun çocukların anne babalarına karşı hayatlarının ileri safhasında mesuliyet sahibi oldukları da ifade edilmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarına ilgi gösterme hususunda eksiklik ve suçluluk hissettiklerine dair tespitlere de kitapta yer verilmektedir. Bu bağlamda en büyük sorunun da kadın erkek arasında eşit rol paylaşımı anlayışıyla kadınların çalışma hayatına ortak edilmesi öne sürülmektedir.

Kadın erkek arasında mutlak bir eşitlik ve rol paylaşımı fikrinin yanlış olduğuna katılmakla beraber kadınların çalışması konusuna tarafımızdan bir soru ile kısmi bir itirazda bulunmayı gerekli görmekteyiz. “Kadınlar modern dönemdeki haliyle iş sahasında değilken gerçekten evde miydiler? Kadınlar iş hayatına atılmadan önce tam zamanlı olarak çocuklarıyla ilgilen(ebil)iyorlar mıydı?” Diğer bir ifadeyle “çocuklar kreşte değilken gerçekten kreşte değiller miydi?” Nitekim henüz yakın bir döneme kadar kadınların küçük çocuklarını bırakıp tarla-bağ-bahçe işlerinde tam zamanlı mesailer yaptığı bilinmektedir. Fakat bu gibi işler sigorta güvenceli ve bir patrona bağlı olmadığı için bugünkü çalışma mesailerini gibi değerlendirilmemiş ve geçmiş zamanda yeterince eleştirilmemiş gözükmemektedir. Halbuki geçmişte de anneler ve babalar hayatın devamını sağlayan işler için çocukları güvenli buldukları ortamlara emanet etmek durumunda kalmıştır. Fakat bizce bugünün geçmişten farkı bireyselliğin ön planda olduğu modern şehir hayatı olarak gözükmemektedir.

Yukarıdaki eleştirimize ek olarak belirtmeyi gerekli gördüğümüz birkaç nokta daha bulunmaktadır. Modern hayat toplumda birtakım uzaklaşmaları zorunlu kılmıştır. Bu sebeple bazı yeni kurumlar meydana getirilmiştir. Bunlardan biri de çocukların güvenli ortamlarda sosyalleşmesini ve bakımını sağlayan okul öncesi kurumları olmuştur. Günümüzde sokaklar hatta evlerimizin içi dahi çocukların yalnız bırakılabileceği güvenli mekanlar olarak nitelenememektedir. Bu da anneler çalışmasa dahi çocukların akranlarıyla daha sağlıklı sosyal etkileşim kuracağı aynı zamanda güvenli mekanlar olan bazı kurumları gerekli kılmaktadır. Sokakların güvensizleştiği, sosyal medya araçlarını kullanmanın çok erken yaşlara düştüğü bu dönemde annesi çalışmayan çocukların da sağlıklı akran etkileşimi ve sosyalleşme ortamına katılımı bu kurumlara bağlı hale gelmiştir denebilir. Dolayısıyla anne babaların vakit ve imkanları elvermesine rağmen çocukların günü kreşte geçirmesi şu an için olağan bir durum olarak gözükmemektedir. Bu durumun çocukları yük olarak görmek ve başlarından atmak şeklinde nitelenmesi doğru olmayacaktır.

Çocuk yetiştirmek incelikli bir iştir. Bu uzun süreçte ebeveynlerin doğru rol model olma, uygun tutumlar takınma, çocuğun içinde bulunduğu dönemi gözetme, sevgi ve oyun dili temelli ilişkiler kurma gibi görevleri bulunmaktadır. Kitapta buna ilişkin olarak babalık tiplerinden bahsedilmektedir.⁴ Velayetin ifası sağlanırken hangi tutumları takınmanın nasıl sonuçlar doğuracağı açıklanmaktadır. Oyunun çocuğun işi olduğuna vurgu yapılmaktadır. Ebeveyn çocuk iletişimde oyunun önemine dikkat çekilmektedir. Oyunun sadece çocuğun değil aynı zamanda ebeveynin de bir ihtiyacı olduğu ifade

³ Köse, Saffet, *Baba Yoksunluğu*, 45.

⁴ Köse, Saffet, *Baba Yoksunluğu*, 30-32.

edilmektedir. Nitekim bu ebeveyn için çocuğuyla kuracağı sağlıklı iletişimin vesilesi olacaktır.

Anne babaların çocuklarına şefkati oldukça doğal ve elzemdir. Ancak çocukluk hayatın yalnızca bir dönemi ile sınırlıdır. Bu noktada anne ve babaların yetişkinliğe ulaşmış evlatlarının içinde bulundukları dönemi göz ardı etmesi büyük bir hatadır. Bu yanlış tutumun pek çok olumsuz sonuç doğurduğu da açıktır. Psikolojik açıdan yetişmemiş yetişkinlerin varlığı günümüz dünyasının en büyük problemlerindendir. Bunun sebebi ise yanlış ebeveyn tutumlarıdır. Bu tutumlar çocuğu aşırı koruma, çocuğun tüm isteklerine boyun eğme ya da onu tamamen serbest bırakma gibi aşırılıklardır. Bu gibi hatalı ebeveyn tutumları topluma katılacak potansiyel problemlili yetişkinler anlamına gelmektedir. Kitap bu noktaların tamamına dikkat çekmektedir.

Kitap babanın velayet görevi aile içinde kabul görmesinin önemini vurgulamakta ve devamında şu görüşler ortaya koyulmaktadır. Bahse konu kabul şüphesiz annede başlayacaktır. Eşi tarafından ailenin otoritesi kabul edilmeyen erkek, çocuklar tarafından da veli olarak kabul edilemeyecektir. En başından ifa edilmeyen görevin daha sonra ne eşe ne de çocuklara kabul ettirilebilmesi ise zordur. Bu vecibenin görev bilinci ve sevgi diliyle sürecin en başından itibaren yerine getirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunlarla beraber tutarlı ve kararlı olmak da oldukça önemlidir. Babalığın yeni iş hayatı düzeni sebebiyle doğal bir yaşam rolü olmaktan çıkıp özel vakit ayrılarak yerine getirilen bir görev haline gelmesi problemine de dikkat çekilmektedir.

Böylece kitapta ilk bölüm babanın velayetine, ikinci bölüm baba-çocuk ilişkilerinin Kur'an'daki tezahürlerine ayrılmıştır. Üçüncü bölümde annenin hidane vazifesine yer verilirken son bölümde ise "Kral ve Kraliçe Olarak Yetiştirilen Çocuklar" başlığı altında sorumluluk bilinci kazanamayan, özgüven aşılanmayan bireylerden söz edilmektedir. Şüphesiz bu anne ve babaya ayrı ayrı tevdi edilen vazifelerin doğru şekilde yerine getirilememesinden kaynaklanmaktadır. Kitapta bunlara dikkat çekilmekte ve ebeveyn düşen sorumluluktan bahsedilmektedir.

Bir toplum sorunu olarak nitelenen babasızlık konusunu Amerika örneğinde çalışan araştırmacıların tespit ve görüşlerine, bazı psikiyatrların konuyla ilgili çıkarımlarına kitapta yer verilmiştir. Bununla beraber II. Dünya savaşı döneminde çocukların babalarından ayrı kalmalarının akabinde babasız kalan yoğun bir nüfus ortaya çıkmıştır. Söz konusu süreçte ABD'de pek çok grup bu konunun tehlikesine vurgu yapmıştır. Bu gibi kritik süreçlerin çıktıkları yıllar boyu devam etmekte ve toplumsal sorunlara sebep olmaktadır. Kitapta konuya ilişkin bu gibi somut süreç örnekleri ve doğurduğu sonuçların verilmesi öne sürülen fikirleri desteklemektedir. Aynı zamanda konuya ilişkin literatüre de değinilmektedir.

Yazar velayet ve hidane kavramlarını fıkhi birer kavram olarak anlatmakla yetinmemiş sosyal hayattaki karşılıklarından bahsetmiştir. Ebeveyn görevlerinin ihmalinin psikolojik açıdan doğurduğu sorunlar fıkhi açıdan anne ve babaya tevdi edilen vazifelerin yerine getirilmemesiyle ilişkilendirilmiştir. Konu çoklu bakış açısıyla ele alındığı için ortaya çıkan sonuçlar silsilesinin ciddiyeti ve pek çok meseleyle alakalı olduğu ortaya koyulmuştur. Yer yer sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmiştir. Örneğin anne ve babalık görevlerinin ihmalinin aile yapısının değişimiyle ilgili olduğu vurgulanmaktadır. Aile yapısının değişimi ise modern hayatın beraberinde getirdiği ekonomik ve sosyolojik değişimlerin birer sonucudur. Bu değişimlerin insanlığın fitrattan sapması sebebiyle meydana geldiği açık ve örtük olarak dile getirilmektedir.

Sonuç olarak toplumu meydana getiren bireylerin tamamına birtakım konum ve görevler yüklenmektedir. Bireylerin görevleri içeriden dışarıya doğru genişlemektedir. Görevlerin ihmali ya da rollerin değişilmesi/ adaletsiz paylaşımı birtakım sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlar psikolojik, sosyolojik ve fıkhi olarak tasnif edilebilmektedir. Değerlendirmesini yaptığımız kitapta geniş bir bakış açısıyla toplumda var olan ve gitgide büyüyen babasızlık sorunu sebep ve sonuçlarıyla irdelenmiştir. Yazarı bu kitabı yazmaya sevk eden sebepler mezkûr problemlerin tamamının birbiriyle ilişkili olduğuna dikkat çekmek, fıkhi meselelerin toplumsal iz düşümlerini sunmak şeklinde gözükmektedir. Kitapta kullanılan dil oldukça sadedir ve kitap hacmi itibarıyla de küçük bir risale niteliği taşımaktadır. Temas ettiği konular ise güncel ve önemli konulardır. Kitap Mehir Vakfı bünyesinde basılmış ve arka kapağında hediye olduğu ifade edilmiştir. Bu da toplumu bilinçlendirme amacıyla kaleme alınmış bir eser olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla kitabın toplumun her kesimine hitap ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kitapta yer verilen argümanları anlayabilmek için fıkhi bir bilgi birikimine ihtiyaç duyulmayacağı da açıktır.

Kitabın konusu baba öznesi etrafında şekillendiği için konu bu noktadan hareketle ele alınmıştır. Bu sebeple hidane ile ilgili kısım daha kısıtlı kalmıştır. İlgili bölüm genişletilebilir gözükmektedir. Yine velayet, hidane ve buna benzer fıkhi vazifelerin yerine getirilmemesinin sosyal hayatta ne gibi sorunlara yol açtığı farklı eserler yoluyla tıpkı bu eserdeki gibi basit bir anlatımla açıklanabilir. Böylece topluma fıkhi farkındalık kazandırma noktasında da katkı sağlanabilir. Değerlendirmesini yaptığımız eser bu konuda güzel bir örnektir.

Kitap kullandığı dil, konuyu ele alış ve içerisindeki örneklendirmeler sebebiyle salt fıkhi ya da sosyal bir konuyu ele alıyor olmaktan uzaktır. Babasızlık sorununu ele alırken temel fıkhi kavramlar basitçe açıklanmakta, toplumsal gerçekliklerle söz konusu kavramların bağlantısı gerçek hayat sorunlarıyla ilişkilendirilmektedir. Böylece okur için soyut fıkhi kavramlarla somut sosyal yaşantılar arasında bağlantı kurmak kolaylaşmaktadır. Literatürde bu tarz yazıma sahip çokça eser bulunmuyor demek yanlış olmayacaktır. Bu açıdan da eser önemli bir eksikliğe temas etmektedir ve belki de bu gibi eserlerin verilmesi için küçük bir adım niteliği taşımaktadır.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Yazar(lar) / Author(s):

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.